

موضوع: شیوه‌ها و راهکارهای تبلیغ و ترویج آثار حضور حضرت مهدی (علیه‌السلام)

استاد راهنما: محمد نعمتی^۱

نویسندگان: کبری میرزا بیگی، سامره داجلری، رقیه ابراهیمی راد، فاطمه عمرانی پور.^۲

چکیده:

حضور حضرت مهدی (علیه‌السلام) در دنیا یکی از مسلمات اعتقادی شیعیان است. مقامات و منزلت‌های فراوانی برای ایشان ذکر شده که شایسته است اثرگذاری حضور حضرت در دنیا و تحولات عصر حاضر مورد دقت نظر قرار گیرد. در نگاه شیعه، امام هر عصری صاحب شب قدر محسوب می‌شود، یعنی کسی که مقدرات امور سال قدری به محضر ایشان آورده می‌شود و از جانب خدا آماده روانه شدن به سمت دنیا می‌شود؛ اما جای تأسف است که در ایام سال نقش امام و اثرگذاری ایشان نادیده گرفته می‌شود، و به گونه‌ای تصور می‌شود که دست امام (علیه‌السلام) در امورات دنیا بسته است! یعنی همان تفکری که یهود نسبت به خدا دارند، جامعه امروز نسبت به خلیفه خدا دارد! لذا نگارندگان این تحقیق بر آن شدند تا در بخش اول تحقیق با مطالعه کتابخانه‌ای مقامات و منزلت‌های حضرت مهدی (علیه‌السلام) مورد واکاوی قرار گیرد، و بروزات این مقامات در دنیا مورد دقت نظر قرار گیرد. در بحث مقامات و منزلت‌های مهدی (علیه‌السلام) تحقیقات فراوانی صورت گرفته است، اما با این رویکرد تحقیق مستقلی صورت پذیرفته است. از جمله دستاوردهای این تحقیق، معرفت عملی نسبت به حضور امام و اثرگذاری ایشان در دنیا خواهیم بود که تحولی را در عرصه مهدویت به دنبال خواهد داشت.

کلیدواژگان: آثار، تبلیغ، ترویج، حضور، حوزه علمیه، راهکار، شیوه.

۱- دکترای علوم قرآن و حدیث، nemati.noh@hnai.i.ir

۲- مدرسه علمیّه فاطمه الزهراء استان مازندران، شهر شیروود.

۱- مقدمه

حضور حضرت مهدی (علیه السلام) در دنیا یک حضور مؤثر است؛ در این تحقیق نگارندگان بنا دارند با مروری بر آثار حضور، گامی را در معرفت نسبت به امام حاضر حضرت مهدی (علیه السلام) به دست آورند.

۲- تعاریف و مفاهیم

۲-۱- شیوه

طور و عمل و طرز و روش و قاعده. (برهان). طور. رسم. طریقه. سبک. اسلوب. روش. نهج. وتیره. نسق. سان. گون. گونه. هنجار. طریق. راه. طرز. (یادداشت مؤلف). طرز و روش. (ناظم الاطباء) (غیاث) (از فرهنگ جهانگیری). به معنی روش مجاز است و هر جایی و موزون از صفات او و با لفظ کردن و دادن و سپردن و طلبیدن و گرفتن و داشتن و بر روی هم شکستن مستعمل. (از آندراج). طرز و طریق.^۱

۲-۲- راهکار

روش کار - راه حل برای انجام کاری، راه چاره.^۲

۲-۳- تبلیغ

رسانیدن. (تاج المصادر بیهقی) (اقراب الموارد) (قطر المحيط) (ترجمه علامه جرجانی) (غیاث اللغات) (از منتهی الارب) (آندراج) (ناظم الاطباء). رسانیدن. اصل کردن. (فرهنگ نظام). دست به عنان اسب کشیدن تا در سرعت بیافزاید.

۱- آگاه کردن دیگران از فایده های چیزی، کسی، یا عقیده ای: تبلیغ کالا، تبلیغ انتخاباتی، تبلیغ حزبی.

۲- رساندن خبر.

واژگان مترادف و متضاد:

۱- آگهی، ابلاغ، اشاعه، پروپاگاندا، ترویج. ۲- ابلاغ کردن، رسانیدن. ۳- اشاعه دادن، ترویج کردن.

۲-۴- ترویج

رایج کردن. (تاج المصادر بیهقی) (زوزنی) روان کردن. (تاج المصادر بیهقی) (روایی دادن چیزی را. (منتهی الارب) (ناظم الاطباء) (از آنندراج) (غیاث اللغات). رواج دادن کالا. (از اقرب الموارد) (از المنجد). آرایش دادن کلام و... .

۲-۵- آثار

ج اثر و اثر. نشانه ها. علامات. چیزها که از کسی بر جای ماند.^۱

۲-۶- حضور

حاضر آمدن. (از منتهی الارب) (تاج المصادر بیهقی) (از المصادر زورنی). حاضر شدن. نقیض غیبت. (آنندراج). شهود. مشهد. حضور به هم رسانیدن؛ حضور داشتن؛ بودن در جایی. شرکت کردن در مجلسی. حضور یافتن؛ حاضر شدن.

- حضور به هم رسانیدن؛ حضور داشتن.^۲

۲-۷- حوزه علمیه

(واژه پیشنهادی کاربران) دینگاه. از «دین» و «گاه» چون «دانشگاه».^۳
حوزه علمیه، عنوانی متأخر برای سازمان ها، نهادها و مراکز آموزشی نظام مند علوم دینی در میان شیعه امامیه می باشد.

حوزه در لغت عرب به معنای ناحیه، مجتمع و مکان ثقل آمده است و حوزه الاسلام به معنای حدود و ثغور و نواحی اسلامی است. کلمه حوزه یا حوزه های علمیه اصطلاحی است رایج در جهان به ویژه نزد شیعیان به معنای مرکز تحصیل علوم دینی و به اصطلاح دانشگاهی است برای آموزش فراگیری علوم دینی و قدیمه، که با در اختیار داشتن گنجینه به یادگار مانده از خاندان نبوت و عترت، فرهنگ بی نظیری را در تمام زمینه های علمی، اجتماعی و بعضا سیاسی از خود به یادگار گذارده است.^۴

۱. www.vaj ehyaab.com

۲. همان.

۳. همان.

۴. www.ahl oi bai t.com

۳- امام حاضر و ناظر

به عقیده شیعه، با توجه به دلایل نقلی موجود، امامان معصوم (علیهم السلام) بر اعمال و احوال همه آفریدگان خدا، چه در روی زمین و چه در آسمان ها و منظومه ها، آگاهی دارند.

رمیله می گوید: در زمان امیر المؤمنین علی (علیه السلام) سخت بیمار شدم؛ تا آنکه در روز جمعه قدری احساس سبکی کردم. با خود گفتم بهتر از هر چیز این است که آبی بر روی خود بریزم و نماز را به جماعت و امامت حضرت امیر المؤمنین (علیه السلام) اقامه کنم. همین کار را کردم. وقتی حضرت بالای منبر رفت، حال من دوباره بد شد. وقتی امیر المؤمنین علی (علیه السلام) از مسجد برگشت و داخل جایی به نام «قصر» شد، من هم همراه ایشان داخل شدم. ایشان به من فرمود: «ای رمیله! دیدم به خود می پیچیدی». گفتم: بلی، داستان بیماری خود را برای ایشان تعریف کردم. ایشان فرمود: «ای رمیله! هیچ مؤمنی بیمار نمی شود مگر اینکه ما هم به خاطر بیماری او بیمار می شویم و غمگین نمی شود مگر آنکه ما هم در غم او، غمگین می شویم و دعایی نمی کند مگر آنکه به دعای او آمین می گوییم و سکوت نمی کند مگر آنکه ما برایش دعا می کنیم».

گفتم: ای امیر مؤمنان! فدایت گردم. این مربوط به کسانی است که با شما در این مکان هستند. آن کسانی که در اطراف زمین هستند، چطور؟ فرمود: «ای رمیله! هیچ مؤمنی در شرق و غرب زمین از ما غایب نیست».^۱ وقتی چنین توجهی از سوی امام عصر (عجل الله تعالی فرجه) به مؤمنان وجود دارد، چه سعادت بالتر از اینکه انسان به جای هر چیز، مراقب اعمال خود باشد و برای تعجیل فرج خود آن حضرت دعا کند. بی شک امام بسیار کریم تر از آن است که یاد کنندگان را فراموش کند. امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) در توقیع مبارکشان به شیخ مفید (رحمت الله علیه) فرمودند: «ما به آنچه بر شما می گذرد احاطه علمی داریم و هیچ یک از خبرهای شما از ما پوشیده نیست ... ما نسبت به رعایت حال شما اهمال نمی کنیم و یاد کردن شما را فراموش نمی کنیم».^۲

امام عصر (عجل الله تعالی فرجه) هر چند از دیدگان بندگان غایب است، ولی به شرق و غرب عالم آگاه است. ایشان از راز پنهان دل مؤمنان باخبر است، آن گونه که هیچ ظاهر و باطنی از چشمان پرفروغ شان پنهان نیست و هیچ کس از سلطه ولایت ایشان خارج نخواهد بود.^۳

۱- صفار قمی، بصائر الدرجات، جزء ۵، باب ۱۶، ح ۱.

۲- ابو منصور احمد بن علی طبرسی، احتجاج، ج ۲، ص ۳۲۳.

۳- سید محمد بنی هاشمی، معرفت امام عصر (عجل الله تعالی فرجه)، نیک معارف، تهران، ۱۳۸۶، ص ۴۱۴.

۴- فرق بین صاحب الزمان و امام زمان چیست؟

حضرت ولی الله الاعظم، صاحب الزمان است؛ به این معنا که امام زمان خویش است. از آنجا که هیچ گاه زمین از حجت خدا خالی نیست در هر زمان یک نفر از اولیای الهی، امام زمان خود و حجت الهی و خلیفه الهی در روی زمین است.

بنابراین «صاحب الزمان» به معنای امام زمان و حجت خدا در روی زمین است و این امام، صاحب الامر به معنای پیشوایی است که اطاعتش بر همگان واجب است و اولوالامری است که در قرآن، اطاعتش همانند اطاعت خدا و رسول خدا واجب شده است: «ای اهل ایمان، از خدا و از پیامبر و صاحبان امرتان اطاعت نمایید» طبیعی است که امام زمان و صاحب زمان و صاحب امر - به این معنا که حجت خدا بر روی زمین است - بر زمان و مکان و تمام موجودات امکانی احاطه دارد و این احاطه و تسلط، به اذن و اجازه الهی است.

بر این اساس، از خصایص و مختصات حضرت ولی عصر، لقب مبارک «صاحب الزمان» به معنای صاحب اختیار و مدبر این زمان است. از بعضی روایات استفاده می شود که آن حضرت، از آغاز زندگی به این لقب خوانده می شد. حسین بن حسن علوی می گوید: «دخلت علی ابن محمد بسر من رأی فهنیه سیدنا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه) لما ولد»؛ در سامرا وارد بر حضرت عسکری شدم و او را در ولادت آقامان، صاحب الزمان تهنیت و شادباش گفتم.^۱

در روایت اسماعیل نوبختی آمده است: حضرت عسکری خطاب به فرزند خود فرمود: «بشارت باد تو را که تو صاحب الزمانی ...». ^۲

۵- توصیف مقام و منزلت امام زمان در کلام امام رضا (علیه السلام)

یکی از جامع ترین و زیباترین توصیف هایی که درباره جایگاه امامت بیان گردیده است، توصیفی است که از امام رضا (علیه السلام) به یادگار مانده است.

۵-۱- قدر و منزلت امامت

امام رضا (علیه السلام) در بیان قدر و منزلت امامت چنین می فرماید: «امامت، جلیل القدرتر، عظیم الشان تر، والاتر، منیع تر و عمیق تر از آن است که مردم با عقول خود آن را درک کنند یا با آرا و عقاید خویش آن را بفهمند یا بتوانند خود، امامی برگزینند». ^۴

۱- محمد باقر مجلسی، بحارالانوار، چاپ دوم، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳، ج ۵۳، ص ۳۲۴ (به نقل از: شمس ولایت، ص ۵۶).

۲- رحیم کارگر، مهدویت پیش از ظهور، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.

۳- www.porseman.com

۴- محمد صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، تصحیح و تعلیق علی اکبر الغفاری، قم، مدرسین، ۱۴۰۵.

۹-۲- ولی نعمت

آنکه بر کسی حق نعمت دارد. در عصر حاضر، ولی نعمت ما حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه) است. اگر «بیمینه رزق الوری و بوجوده ثبتت الارض و السماء» (مفاتیح الجنان، دعای عدیله) و اگر «لولا الحجه، لساخت الارض بأهلها»، پس نعمت رزق و روزی، آرامش آسمان و زمین را مدیون او هستیم. امیدواریم که سپاسگزار وجود پر فیض او باشیم.^۲

۹-۳- ولی عصر

از القاب حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه) است. به حضرت، ولی عصر گفته‌اند چون ولایت دارد بر «عصر» و زمان، و مقدم است بر زمان. پس حضرت بر خود زمان نیز امام است و نه فقط اثرپذیر نیست، که تأثیر در زمان می‌کند.

در بعضی روایات آمده که منظور از عصر در سوره «والعصر» عصر ظهور مهدی (عجل الله تعالی فرجه) است که در آن عصر، حق بر باطل به طور کامل غلبه می‌کند.^۳

۱۰- آثار حضور امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) در کلام ایشان

حال این آثار را از سخنان خود حضرت مهدی (علیه السلام) مطالعه می‌کنیم.

۱۰-۱- آگاهی های امام

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «فانا یحیط علمنا بأبنائکم و لا یعزب عنا شیءٌ أخبارکم» ما از او ضاع شما کاملاً باخبریم و هیچ چیز از احوال شما بر ما پوشیده نیست.^۴

۱۰-۲- امان اهل زمین

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «إني أمان لأهل الأرض كما أن النجوم امان لأهل السماء» من برای اهل زمین امن و امانم همان گونه که ستارگان آسمان امن و امان اهل آسمانند.^۵

۱- اصول کافی، ج. ۱۰.

۲- موعود نامه، ص ۷۶۳.

۳- کتاب موعود نامه، ص ۷۶۳.

۴- بحار الانوار، ج ۳، ص ۱۷۵.

۵- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۸.

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «إنا غیر مهمّلین لمراعاتکم و لا ناسین لذكرکم و لولا ذلک لنزل بکم اللأواء واصطلمکم الأعداء» ما در رعایت حال شما هیچ کوتاهی نمی‌کنیم و یاد شما را از خاطر نمی‌بریم و گرنه محنت و دشواری‌ها شما را فرا می‌گرفت و دشمنان شما را از بن و ریشه قلع و قمع می‌ساختند.^۱

۱۰-۳- آخرین اوصیاء

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «إنا خاتم الأوصیاء و بی یدفع الله البلاء عن اهلی و شیعتی» من ختم‌کننده راه اوصیاء هستم و به وسیله من خدا بلاها را از اهل بیت من و شیعیانم دفع می‌نماید.^۲

۱۰-۴- ذخیره بزرگ

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «أنا بقیه من آدم و ذخیره من نوح و مصطفی من ابراهیم و صفوه من محمد (صلی الله علیهم اجمعین)» من باقیمانده از آدم و ذخیره نوح و برگزیده ابراهیم و خلاصه محمد (درود خدا بر عمگی آنان باد) هستم.

۱۰-۵- حجت خدا بر زمین

حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه): «ان الارض لا تخلوا من حجه إما ظاهرا و إما مغمورا» زمین خالی از حجت خدا نیست، یا آشکار است یا نهان.^۳

۱۱- نتیجه تحقیق

با توجه به مطالب مورد تحقیق در این نوشته به این نتایج می‌رسیم که امام زمان (علیه السلام) در دنیا حضور دارند و آثار حضور ایشان هم از قرآن و حدیث، و هم از وقایع دنیا دیده می‌شود و قابل مطالعه است به عقیده شیعه، با توجه به دلایل نقلی موجود، امامان معصوم (علیهم السلام) بر اعمال و احوال همه آفریدگان خدا، چه در روی زمین و چه در آسمان‌ها و منظومه‌ها آگاهی دارند. انسان طبق فرموده قرآن کریم به سوی خدای سبحان در حرکت است و پایان سفرش ملاقات با خداست، امامان معصوم علاوه بر رهبری ظاهری و اداره ملکی جامعه، رهبری ملکوتی جامعه بشری را نیز بر عهده داشتند. همان گونه که گذشت، سیر باطنی انسان (صیورت او) از نظر اهمیت با سیر ظاهری و ملکی و دنیایی قابل مقایسه نیست، و از شواهد قرآنی و روایی وجود و حضور

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۷۲.

۲- محمد بن حسن طوسی، غیبت، ص ۲۴۶.

۳- چهل حدیث از امام زمان. www.howzah.net

حضرت صاحب الزمان را می‌توان در حضورشان در شب قدر و نزول ملائکه بر حضرت، اولی الامر بودن حضرت بر مؤمنان و همچنین نظارت بر اعمال و رفتار انسان‌ها داشته‌اند «عین الله الناظره» می‌باشند، و حضرت را می‌توان واسطه فیض الهی و هدایت‌گر معنوی، پاسدار دین الهی، مایه آرامش و امیدبخشی مؤمنان جهان، اشتیاق مردم جهان به حکومت عدل الهی و حفظ جان شیعیان از دست ظالمان معرفی کرد؛ و شعاع نور حضور حضرت در قلوب مؤمنان وجود داشته است.

منابع

※: قرآن

۱. امیدیان، محمد تقی، امام زمان (عجل الله تعالی فرجه) در کلام آیت الله بهجت، چاپ نهم، ۱۳۹۱.
۲. بحرانی، هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، دارالتفسیر، قم، ۱۴۱۷.
۳. بنی هاشمی، سید محمد، معرفت امام عصر (عجل الله تعالی فرجه)، نیک معارف، تهران، ۱۲۸۶.
۴. تونه‌ای، مجتبی، موعود نامه (فرهنگ الفبایی مهدویت)، مؤسسه انتشارات مشهور، چاپ دهم، قم، ۱۳۸۸.
۵. جواد آملی، عبدالله، تفسیر موضوعی قرآن کریم، ج ۱۴، نشر اسراء، قم.
۶. حرانی، ابن شعبه، تحف العقول، تصحیح علی اکبر غفاری، تهران، ۱۳۶۲.
۷. حسینی دشتی، سید مصطفی، فرهنگ «معارف و معاریف». دانشنامه اسلامی.
۸. حکیمی، محمد رضا، خورشید مغرب، چاپ پنجم، دلیل ما، قم، ۱۳۸۷.
۹. سلیمیان، خدامراد، درسنامه مهدویت (۲)، انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه)، چاپ یازدهم، قم، ۱۳۹۱.
۱۰. صدوق، محمد، کمال الدین و تمام النعمه، تصحیح و تعلیق علی اکبر الغفاری، قم، مدرسین، ۱۴۰۵.
- قمی، عباس، مفاتیح الجنان.
۱۱. صفار، محمد بن حسن، بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد صلی الله علیهم - ایران؛ قم: مکتبه آیه الله المرعشی النجفی، چاپ: دوم، ۱۴۰۴ ق.
۱۲. طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی) - مشهد: نشر مرتضی، چاپ: اول، ۱۴۰۳ ق.
۱۳. طوسی، محمد بن حسن، غیبت، چاپ دوم، مسجد مقدس جمکران، قم.
۱۴. کارگر، رحیم، مهدویت پیش از ظهور، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.
۱۵. کفیل، محمد صادق، معاون بنیاد مهدی موعود (عجل الله تعالی فرجه)، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
۱۶. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تهران، انتشارات علمیه اسلامی، ترجمه و شرح از سید جواد مصطفوی، ...
۱۷. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، چاپ دوم، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳.
۱۸. موسسه معارف اسلامی، معجم احادیث امام مهدی، بنیاد معارف اسلامی، ۱۳۸۷.
۱۹. www.vajehyab.com.
۲۰. [www.ahl oi bai t .com](http://www.ahl-oibait.com).
۲۱. [www.por senan.com](http://www.porsenan.com).
۲۲. [ht t p://www.qur angl oss.i r](http://www.quranloss.ir).
۲۳. [t abnak.i r](http://tabnak.ir).

www.howzah.net .۲۴

tebyan.net .۲۵